

TÜRİB ARACILI SİSTEME GEÇİŞ KAPSAMINDA ELÜS ALIM SATIM TAKAS İŞLEM ESASLARI (Taslak)

ELÜS'lerin Bakanlıkça yetkilendirilen TÜRİB'de gerçekleştirilen alım satım işlemlerine ilişkin takas süreci TÜRİB'in düzenlemeleri doğrultusunda gerçekleştirilir.

MKK nezdindeki uygulamada;

1. TÜRİB işlemleri kapsamında ÜPAK veya SPAK nezdinde mudi hesabında bulunan satışa konu ELÜS'ün, ilgili üyeler tarafından bloke edilmesi esastır.
2. MKK nezdindeki blokaj işlemi; ELÜS saklama yetkisi bulunan üyelerimiz tarafından, online entegrasyon uygulaması olan "SPOT Piyasa Blokaj Koyma (NewSptBlockage) Servisi" kullanımı ile mudinin SERB alt hesabından "ELÜS TÜRİB Blokaj" (ELTB) alt hesabına aktarımı ile sağlanır. Satış olmaması durumunda "SPOT Piyasa Blokaj Kaldırma (CancelSptBlockage) Servisi" ile SERB alt hesaba aktarımı sağlanabilir.
3. MKK'da bulunan bilgiler, TÜRİB nezdinde gerçekleştirilen işlemler kapsamında talep halinde TÜRİB ile paylaşılır.
4. Satışa konu ELÜS'lerin depo gün sayısı bilgileri, TÜRİB tarafından iletilecek sorgu ile MKK tarafından TÜRİB'e bildirilir ve ELTB'de bulunan bakiye, iletilen sözleşmelerde belirtilen bilgiler kapsamında net takas işlemleri için "Üye Net Takas TÜRİB Blokaj Alt Hesabı"na (UPBL); sözleşme bazında takas işlemleri için "Sözleşme Bazında Takas TÜRİB Blokaj Alt Hesabı"na (SPBL) aktarılır. Üyeler tarafından bu hesaplara aktarım yapılamaz. TÜRİB tarafından Kuruluşumuza iletilen sözleşme iptalinde ise mudinin UPBL veya SPBL alt hesabında bulunan ELÜS bakiyesi, mudinin ELTB alt hesabına ilgili depo gün sayısı ile aynen aktarılır.
5. Takas işlemi transferlerinin sağlanması amacıyla ilgili talimatlar, takas kurumu tarafından mudi hesap bilgileri detayında iletilen bilgiler kapsamında mudi hesaplarında hareket sağlayacak şekilde oluşturulur.
6. **Üye Bazında Netleştirilmiş Takas Süreci;**
 - Satış işleminde; satışa konu bloke bakiye, borç kapatmak üzere öncelikle üyenin Ürün Piyasası Takas Havuz Hesabı"na (UPAKTAH), sonrasında Takasbank'ın (TVS) Takas Havuz Hesabına (TTTAH) otomatik süreçlerle aktarılır.
 - Alış işleminde Takasbank tarafından alacak dağıtım mesajı iletildiğinde ise TVS'nin TTTAH hesabından alacaklı üyenin öncelikle UPAKTAH alt hesabına akabinde mudinin SERB alt hesabına otomatik olarak aktarılır.
 - Takas işlemi gerçekleşmeyen ve bloke alt hesabında bulunan ELÜS bakiyeleri gün sonunda mudinin SERB alt hesabına aktarılır.

7. Sözleşme Bazında Takas Süreci;

- Takasbank tarafından netleştirme işlemi yapılmadan iki üye arasında sözleşmede bildirilen hesaplar arasında doğrudan sözleşme bazında ELÜS takası gerçekleştirilir.
 - Süreçte, ilgili üye mudi hesabı SPBL alt hesabındaki bakiyesi, TVS'nin Sözleşme Bazında Takas Havuzu (BBTAH) hesabına, sonrasında sırasıyla alıcı üyenin UPAKTAH alt hesabına ve mudinin SERB alt hesabına otomatik olarak aktarılır.
8. TÜRİB tarafından, alım satım süreci içerisinde lisanslı depo kira ücretlerinin tahsilatının sağlanması amacıyla tutarlar hesaplandığından TÜRİB'e bildirilen ürün bakiyelerine ilişkin depo gün sayısı MKK nezdinde azaltılır. İlgili süreç sonrasında takas sonuçlanıncaya kadar uygulanacak haciz ve veya hukuki uygulamalar kapsamında bakiyenin farklı alt hesaba aktarılması durumunda mevcut hesaplamalarda karışıklıklar olacağından ilgili hesaba tekrar ürün transferi mümkün olmayacak ve temerrüt süreci uygulanacaktır.
9. MKS'de tanımlanmamış ya da hesap durumu "Normal İşlem Yapabilir" dışındaki hesaplar için ELÜS alacak dağıtımı var ise ilgili alacaklar MKS'de ÜPAK ve SPAK'lar için oluşturulan Ürün Piyasası Hata Portföy Hesabına (UPHATAP) aktarılır. Bu durumda üyeler tarafından aynı gün içerisinde hesapların normal işlem yapılabilir duruma getirilerek ilgili bakiyenin mudi hesabına kıymet transfer uygulaması ile aktarılması sağlanır. Uygulamada transfere konu bakiyenin depo gün sayıları takibinde ilk giren ilk çıkar (FİFO) yönetimi uygulanır.
10. Kurum içi temerrüt süreci üyeler tarafından yönetilecek olup Kurum dışı temerrüt süreci Takasbank tarafından yönlendirilecektir. MKS'de ilgili süreçte kullanılmak üzere MKK tarafından oluşturulan; TVS'nin "Takas Temerrüt Hesabı (TTTEH)", ÜPAK ve SPAK'ların "Ürün Piyasası Temerrüt Havuzu (UPTMHES)" hesapları kullanılır. Takas saati içerisinde takasın tamamlanmaması nedeniyle TVS'nin TTTAH hesabındaki ELÜS bakiyesi, Takasbank tarafından iletilecek bildirim ile önce TTTEH hesabına, ardından alacaklı üyenin UPTMHES hesabına aktarılacaktır. İlgili üye UPTMHES alt hesabındaki ELÜS'ü alacaklı mudi hesabına "Kıymet Transfer" modülü ile aktarır.
11. Mudiler tarafından TÜRİB'de satın alınan ELÜS'lerin düzenleyiciler tarafından alınan karar kapsamında, TÜRİB'de satışının söz konusu olmadığı durumlarda (örneğin, tahsisli işlemler), ilgili ELÜS ek tanım bilgilerinin KZ olarak dönüşümü sağlanır. Uygulamada üye tarafından "Satış Kısıt Koyma (salesRestriction) Servisi" ile takasın gerçekleştiği gün hesaba geçen ELÜS ek tanımının "KZ" ek tanıma dönüşümü sağlanır. "KZ" dönüşümü yapılacak ELÜS verisi TÜRİB'de ilgili üyenin işlemci üye sıfatındaki ÜPAK üyesi tarafından ilgili üyeye bildirilir. "KZ" ek tanımla izlenen ELÜS'ler, takas işlemi dışında işlemlere konu olabilir. Söz konusu ELÜS'lerin "A" ek tanıma dönüştürülmesi yazılı bildirilen gereklilik kapsamında düzenleyici uygun görüşü ile sağlanabilir.
12. "KZ" tanımdan "A" ek tanıma dönüşüm MKK tarafından gerçekleştirilecektir. Satış kısıtı işlemlerinde ELÜS depo gün sayıları takibinde, son giren ilk çıkar (LİFO) yöntemi uygulanır.

13. Gün sonunda sistem tarafından UPBL ve SPBL alt hesapta kalan ELÜS bakiyeleri depo gün sayıları sıfırlanarak, ELTB alt hesapta kalan ELÜS bakiyeleri ise mevcut depo gün sayıları ile ilgili hesabın SERB alt hesabına aktarılır.
14. ELÜS takas yükümlülükleri ile UPHATAP alt hesabına aktarım kapsamındaki kayıtlar; MKS'de yer alan "RP420-Sözleşme Bazında ELÜS Alım Satım Raporu", "RP422-Hesap Bazında Net Takas ELÜS Alım Satım Raporu", "RP423 Üye Bazında ELÜS Net Takas Borç Alacak Raporu", "RP421- Net Takas Hatalı Emirler Raporu"ndan, işlem hareketleri "RP085-Müşteri Bazında Kıymet Hareket Raporu"ndan izlenecektir.
15. 25.05.2022 tarih ve 31846 nolu Resmi Gazete'de yayınlanan "Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik"te TÜRİB'in tabi olduğu aracılık faaliyetleri ve üyelik düzenlemeleri çerçevesinde üyelik yetkisi verilen kurumların aracılık yapmaya başladığı tarihten itibaren "ELÜS İşlem Sonuç Belgesi" üretileceği ve söz konusu belgenin TÜRİB üyeleri tarafından oluşturulacağı düzenlenmiştir. Bu kapsamda Kuruluşumuz tarafından ELÜS alım satım belgesi oluşturulmayacağından, ELÜS alım satım belgesine yönelik raporlama yapılmayacaktır.

ELÜS PİYASASI TAKAS SÜRECİ

